

<https://helda.helsinki.fi>

Korona kietoo kohtalomme yhteen

Kuurne, Kaisa

2020-05-29

Kuurne , K 2020 , ' Korona kietoo kohtalomme yhteen ' , Suomen lääkärilehti , Vuosikerta. 75
, Nro 22 , Sivut 1358-1359 . < <https://www.laakarilehti.fi/pdf/2020/SLL222020-1358.pdf> >

<http://hdl.handle.net/10138/319938>

publishedVersion

Downloaded from Helda, University of Helsinki institutional repository.

This is an electronic reprint of the original article.

This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version.

KAISA KUURNE
sosiologian dosentti, VTT

Korona kietoo kohtalomme yhteen

Ihmisestä toiseen tarttuva virus tekee selväksi sen, kuinka sidoksissa toisiimme elämme. Länsimaisen aatehistorian tuotos, yksilöllinen ihmiskuva, on hetkellisesti murentunut. Yksilön tilalle on noussut latautunut tietoisuus yhteydestä.

KIRJALLISUUTTA

- 1 Rose N. Powers of Freedom. Reframing political thought. Cambridge: Cambridge University Press 1996.
- 2 Ketokivi K, Meskus M. The dilemma of 'the capable actor' and the case of disrupted lives. Contemporary Social Science. 2015;10:39–51.

Yhteisön kaipuu ei koskaan nouse niin tihtyneenä kuin tragedian hetkellä. Kun moniongelmainen vanhempi surmaa perheensä tai viran omaiset löytävät kauan kodissaan lojuneen ruumiin, julkisuudessa kaivataan yhteisöllisyyttä. Yhteisön toivotaan sekä tunnistavan että ratkaisevan modernin yhteiskunnan sosiaaliset ongelmat (1). Ihmisten eletty erillisyyks voi saada voimattomuuden tai omavoimaisuuden muodon. Se voi yhtä lailla näyttäytyä epätoivoisena yksinäisyytenä tai ”kykenevänä toimijuutena” (2). Tragedian hetkellä yhteisö herättää toivoa.

Koronakriisissä ihmisten kuuluminen yhteen on yhtäkkiä tihtynyt eletyksi todellisuudeksi. Eletty todellisuus ei kuitenkaan koskaan ole

ideaalinen eikä eheä. Se on monitahoinen ja pakottava.

Tarttuvan taudin tapauksessa yhteys on vaarallista. Läheinen kanssakäyminen on uhka. Valtiot ovat määränneet eriasteisia kieltoja sosiaaliseen kanssakäymiseen. Koska ihminen on pohjimmiltaan sosiaalinen olento, kehoituk- sia on vaikea noudattaa. Niitä on vaikea nou- dattaa myös siksi, että yksilö ei tunnista oman toimintansa kollektiivisia seurauksia. Hän on tottunut ajattelemaan itse. Osa kansalaisista toimii suositusten sijaan itsepintaisesti.

Vaarallinen tartuntatauti yhdistää ihmisiä monin tavoin. Se nostaa tietoisuuteen keskinäi- sen riippuvuutemme: olemme samassa venees-

sä. Kuka tahansa meistä voi sairastua ja tarvita tehohoitoa paikan, jotka jaetaan tarvitsijoiden kesken. Niiden rajallinen määrä on jaettu uhka. Kukaan ei voi yksilöllisesti varmistaa itselleen paikkaa. Tämä koskee myös lääkäreitä. Yhtäältä tehohoitolääkärit tekevät tehohoitoa koskevat päätökset, mutta saattavat itsekin joutua potilaaksi.

Hallinnan tunne katosi

Yhteinen uhka, epävarmuus ja eristyminen yhdistävät. Suuri osa arjessa toimivista selviytymiskeinoistamme on viety pois. Hallinnan tunne on kadonnut, monia huolettaa ja ahdistaa. Koulujen kiinni pysyminen ja etätyöt erottavat meidät arjen monista suhteista ja kytkevät meidät tiiviisti oman kodin todellisuuteen. Elämä on joko tuskallisen erillistä tai tihentyneen yhteistä.

Suuri osa arjessa toimivista selviytymiskeinoistamme on viety pois.

Nykyihminen ei ole tottunut siihen, että perhe on koko ajan yhdessä. Perheenjäsenten erilliset kuulumisen verkostot luovat toimivan arjen. Nyt olemme lähimpien kanssa yhteen sidottuja. Yhtäkinen pakko olla yhdessä on kuin aikamatka traditionaaliseen yhteisöön, jossa vaihtoehtoja ei ollut. Vaikka yhdessäolo voi hyvässä tapauksessa lähentää, perhe voi myös käydä hermoille. Perheen sisäiset ongelmat tihentyvät, perheväkivalta on lisääntynyt. Kriisi paljastaa sen, millaisia lähimmät sidoksemme pinnan alla ovat.

Yksineläjät ovat nyt erityisen yksin. Harva yksineläjä on erakko. Useimmille heistä merkityksellisen elämän ehtona on matala kynnys harrastaa ja tavata ihmisiä. Kun lapsiperheellinen ehtii tuskin hengähtää, yksineläjä on oman mielensä kanssa yksin. Molemmat joutuvat poikkeustilanteessa kohtamaan itselle ominaiset varjot ilman arjen peilejä.

Yhteisen uhan edessä suomalaisen kulttuurin itsepärsäjämyksen eetos on ainakin hetkellisesti väistynyt. Yksilöllisyyden tilalle on astunut yhteinen kohtalo. Ihmiset ovat tarjonneet laajasti apua karanteenissa olijoille. Välillisesti on

ollut kaikkien etu, että ihmiset ovat pysytelleet karanteenissa. Näin avun luonne on henkilökohtaisen sijaan kollektiivista.

Yhteisöllisyyden ideaali on kaunis, mutta sen todellisuus pitää aina sisällään myös kääntöpuolen. Mahdollisten tartuntaketjujen välittämä yhteenkuuluminen kirvoittaa solidaarisuuden lisäksi toisten toiminnan arviointia, puuttumista ja kontrollia. Aika näyttää, kuinka pitkään omaan vapauteen tottunut nykyihminen kestää yhteisön todellisuutta.

Lääkärinkin löydetty selviytymiskeinoja

Yhteiskunnallisen kriisin keskiössä ovat lääkärit. Lääkärikunnan institutionaalinen asema on vahvistunut, kun sen asiantuntemusta tarvitaan paitsi diagnoosien tekemiseen, taudinkulun hahmottamiseen ja henkien pelastamiseen, myös sosiaalisen käyttäytymisen turvallisuuden ja vaarallisuuden arviointiin.

Lääkärin profession yhteiskunnallinen valta sai epidemian puhjetessa aivan uudet mittasuhteet. Tehohoitolääkärin elämää ja kuolemaa koskevat, aiemmin suljettujen ovien takana tehdyt valinnat ovat nyt nousseet kollektiiviseen tietoisuuteen. Ne saattavat tulevana aikoina koskettaa ketä tahansa meistä. Kansalaisten kohtalo voi silloin olla lääkärin käsissä, mutta eivät lääkäritkään omaa asemaansa saaneet valita. Siitä tuli heidän kohtalonsa.

Koronan äärellä lääkärityötä tehdään rajapinnassa, jossa äärimmäinen valta ja hauraus kohtaavat. Yhdessä hetkessä lääkäri on elämän ja kuoleman kannattelijana lähes myyttinen hahmo. Seuraavassa hetkessä hän saattaa itse olla potilas ja sellaisena käsin kosketeltavan kuolevainen. Professio näyttää mahtavalta, mutta sen tarjoama suoja on lopulta hauras. Koronan edessä lääkärinkin on löydetty uusia selviytymiskeinoja. Se kietoo kohtalomme yhteen. ●

Kirjoittaja on tutkinut mm. elämän murtumia, sosiaalisia suhteita sekä kuulumisen ja yhteisön kysymyksiä perheen, suvun ja naapurustojen tapauksissa. Tällä hetkellä hän johtaa Helsingin yliopistossa Koneen Säätiön rahoittamaa yhteiskuntapoliittista hanketta "Kamppailu synnytyksestä. Suomalaisen synnytyskulttuurin murros" (2020–24).